

HOŞGÖRÜ



Ay boyunca işlenecek değerle ilgili, öğrencilerin bireysel veya grup oluşturarak sınıf öğretmenlerinin rehberliğinde çalışmalar yapmaları, okul ve sınıf panolarını ayın değeriyle ilgili resim, şiir, karikatür vb. yazı ve görsellerle doldurmaları sağlanır.

A. PANOLARA ASILACAK DÖKÜMANLAR

Hoşgörü: Kişinin, kendisinininkinden farklı dini inançlara, ahlaki değerlere, dünya görüşlerine sahip olan başka insanlara müdahale etmekten bilerek veya isteyerek kaçınması eylemi. [1]

A.1. Ayın Sorusu

Eleştirilere ne kadar açıksın?

A.2. Özlü Sözler

“Uygurluk demek, bağışlama ve hoşgörü demektir.”(Atatürk)

“Hoşgörü insanlığın bir parçasıdır. Her toplumun ve eksikleri var; gelin karşılıklı olarak birbirimizin hata ve eksiklerini bağışlayalım, çünkü hoşgörü doğanın ilk yasasıdır.” (Voltaire)

“Her şeyi konuşabilen insanlar, her şeyin üstesinden gelebilirler”. (Napolyon)

“Yaratılanı hoş gör, yaratandan ötürü.” [2]

B. SINIF İÇİ ETKİNLİKLER

B.1. DERSTE İŞLENEBİLECEK ÖRNEKLER

Okuma Metni (İncinin Öyküsü)



Okyanusun dibinde yatan bir istiridyeye, su üzerinden akıp geçsin diye, kabuğunu açmış. Su içinden geçerken, solungaçları yiyecek toplayıp midesine gönderiyormuş. Aniden, yakınındaki bir balık, bir kuyruk darbesiyle kum ve çamur fırtınası yaratmış. İstiridyeye de kumdan nefret edermiş; zira kum öylesine pürüzlüymüş ki kabuğunun içine kaçarsa son derece rahatsız olurmuş. İstiridyeye derhal kabuğunu kapamış ama çok geç kalmış; sert ve pürüzlü

bir kum taneciği içeri girip, iç derisi ile kabuğun arasına yerleşmiş. Kum tanesi istiridyeyi ne çok rahatsız ediyormuş. Ama kabuğunun içini kaplaması için kendine verilmiş olan salgı hücrelerini hemen çalıştırarak, minik kum tanesinin üstünü kaplamaya başlamış; ta ki, nefis, parlak ve düzgün bir örtü oluşana kadar.

İstiridye, yıllar yılı, minik kum taneciğinin üstüne katlar eklemeye devam etmiş ve sonunda müthiş güzel, parlak ve son derece değerli bir İNCİ oluşmuş. [3]

B.2. HOŞGÖRÜ DAVRANIŞLARININ KAZANDIRILMASI

Hoşgörünün eksik olduğu birey ve toplumlarda, yaşamın sürekli çatışma ve kargaşa içinde sürdüğünü görüyoruz. Hoşgörüyü kavramak, yaşamak ve yaşatmak için bilgi, sevgi ve çaba gerekir. Çünkü hoşgörü bireyin kendini psikolojik, sosyal ve felsefi olarak bilinçli bir şekilde kavrayabildiği oranda oluşabilir.

Dar anlamıyla hoşgörü, karşımızda bulunan insan ya da topluluğun düşünce ve davranışlarındaki bizce görülen yanlışlığı, ilk baştan tepki göstermeyerek bunların nedenlerini düşünüp, çabuk ve kesin yargılardan ya da eylemlerden kaçınma bilincidir.

Hoşgörü kavramının daha iyi anlaşılabilmesi için onu değişik açılardan ele almak ve onu, ele aldığımız bakış açısına göre farklı kavramlarla adlandırmamız gerekmektedir. Bu ayırım hem konunun incelenmesini kolaylaştırır, hem de kavramdaki kargaşalığı önler. Bu kavramlardan bazıları; Duygusal Hoşgörü, Yapay Hoşgörü ve Bilinçli Hoşgörü olarak ifade edilebilir. Şimdi kısaca bu kavramları ele alalım.

Duygusal Hoşgörü: Bilindiği gibi insan duygusal bir varlık. Onu yönlendirebilmenin en kolay yolu bu duyguların temeline inmekle bulunur.

Ailenin çocuklarına bakış açısında, özellikle annede, hoşgörünün en duygusal biçimini görebiliriz. Çocuğumuzun yaptığı olumsuzluklara sürekli mazeretler ararız ya da duygularımız bunları görmemizi engeller. Bilinçli ve ölçülü olarak çocuğa gösterdiğimiz hoşgörü onun kişilik kazanmasına yardımcı olduğu kadar; aşırısı, onu kişiliksiz ve benmerkezci bir varlığa da dönüştürebilir. Ebeveyndeki bu duygusal hoşgörünün bedelini ilerde çocuğun ödediğini gözlemliyoruz. Doğal olarak çocuğa hoşgörülü davranmak, belirli ölçüler içinde zorunludur.

Her yetişkinin hoşgörü ölçüleri ya da kavramı, onun yetişme ortamın izlerini taşır. Hoşgörüden yoksun yetişen çocukların, yetişkinlik dönemine birçok sorun taşıdıklarını gözlemleyebiliriz. Tersine, aşırı hoşgörünün yarattığı kişiliksiz insanlar, yaşamın gerçekleriyle karşılaştığında yediği her tokadın sersemliği içinde çaresiz ve güçsüz olarak kıvrılır.

Yapay Hoşgörü: Karşımızdaki insanın onaylamadığımız söylem ve davranışlarını, ona olan sosyal ya da ekonomik bağımlılığımız nedeni ile hoşgörürüz. Tabi ki bu yaklaşıma hoşgörü demek çok zor. Daha geniş bir bakış açısından konuyu gözlemlersek, baskıcı yönetimlerle yönetilen ülkelerde, söylem ve davranışları sindirilmiş bireyler korkudan dolayı hoşgörüden çok, hoş görünmek zorundadır.

Bilinçli Hoşgörü: Karşısındaki bireyin ya da topluluğun, söylem ve eylemlerinin temel nedenlerini, hemen kavramamız olası değil. Çünkü onun bu duruma temel olan psikolojik ve sosyal etkenleri ilk başta bilemeyiz. Araştırdığımızda ya da biraz olsun düşündüğümüzde, bu eylem ve davranışlara etken olan faktörlerin, yetişme tarzı, çevresi ve doğuştan gelen birçok olumlu ya da olumsuzluklar olduğunu görürüz.

Bu nedenle bilinçli hoşgöründe, insanın ele alınışı bilimsel içerik taşır. Kişiyi o andaki davranışlarıyla yargılamak ve mahkûm etmek, ileride yerine getirilemeyecek kayıplara neden olabilir. O nedenle bir söylem ve davranışa tavır almadan önce, ona ve kendimize kısa bir an bile olsa zaman tanınmalıdır. Bu hoşgörülü olmaya atılan ilk adımdır.

Başlangıç İsa an bizi yanlış davranış ve yargılardan koruyabilir.

Bebeklikten buluş çağına kadar olan dönemi anne ve babanın sınırlarına bırakarak, buluş çağından itibaren konuyu derinleştirelim.

İnsanın çocukluktan yetişkinliğe geçiş döneminde, fizyolojik yapısındaki değişimden doğan fırtınaların ortaya çıkardığı psikolojik durumu hepimiz yaşadığımız için çok iyi biliyoruz.

Bağımsızlık duygusu, ilgi görme, sevmeye, sevilme, kendini kanıtlama ve cinsel istençler tamamen duygusal olarak, aklın ve mantığın kontrolü dışındadır. O dönem, ego-nun dorukta olduğu ve biz yetişkinlerin genelde unutmaya çalıştığımız bir evredir. O nedenle bilinçli hoşgörüyü kavramış anne-baba, öğretmen ve bireyler, onları anlayışla karşılar. Çünkü bilirler ki her insan bu dönemlerden zorunlu olarak geçer.

Buluş çağı sonrası her ne kadar daha dengeli ve durgun bir dönem olsa bile, bilinçaltına atılmış istekler, bastırılmış duygular, güvensizlik ya da bunların tersi olanlar peşimizi kolay kolay bırakmaz. Fakat deneyimli ya da psikoloji bilgisi olanlar bunları anlamakta gecikmezler. İşte bilinçli hoşgörünün yetişkinler için önemi burada başlar.

Yetişkin bireylerde gördüğümüz aşırılığa kaçan, zengin olma, ilgi görme, hükmetme, kendini beğenme, gününü gün etme davranışlarını psikanalist yöntemlerle incelediğimizde, ailenin, çevrenin ve inanç modellerinin belleğe kazılmış olumsuz yüzleriyle karşılaşırız. Dövülen, sövülen, horlanan, yokluk içinde yetişen birçok kimsenin, çevresine aynı şekilde davrandığını görmemizin temelinde bu gerçek yatar.

Bu ruhsal durumu vurgulayan çarpıcı bir öykü vardır. “ *Günün birinde, doğuştan kambur birisi, bir ermişle karşılaşır. Kamburun haline acıyan ermiş ona şöyle der, istediğin sadece bir tek şeyi yerine getireceğim. İyi düşün ve dile benden ne dilersin. Kambur hiç düşünmeden, şöyle yanıt verir. HERKESE KAMBUR.*”

Kamburdan kurtulma ya da servet sahibi olmak varken, herkese kambur isteği, yıllarca alaya alınma, horlanma birikiminin sonucudur. Ve kambur olmanın nasıl bir şey olduğunu ancak yaşayan bilir mesajıdır bu istek.

Son yıllarda sempati ve antipati sözcüklerini sık sık kullanır olduk. Bilindiği gibi sempati duymak, karşımızdakini sevimli, şirin ve olumlu bulmaktır. Buna paralel insanın içinde dostluk ve yandaşlık duygularının uyanmasıdır. Antipati ise tamamen karşıtı bir duygu.

Sempati ve antipatide düşünce ve eylemlere akıl ve bilimden çok duygular egemen olur. Empati ise kendisini karşısındakinin yerine koyup düşünmek, durumu yeniden değerlendirmektir. Empati, yalın bir yaklaşımla başkalarının duygularını anlamak, onuru kırılanların psikolojik durumunu değerlendirmek, öğretmen iken öğrencisinin, savcı iken sanığın, içinde bulunduğu koşulları ve sorunları görebilmektir.

Deli ya da çok içkili birinin davranışlarını durumları nedeniyle zorunlu bir hoşgörü ile karşılarız. Fakat önceden biriken olumsuzluklar sonucu patlama durumuna gelen birini anlayışla karşılayamayız. Hâlbuki olaya empatik bakarsak çok farklı sonuçlara ulaşabiliriz.

Sonuç olarak hepimizin, her dönemde hoşgörüye ihtiyacı var. Sevgi arttıkça hoşgörü, hoşgörü arttıkça sevgi gelişir. Bazen ikisini birbirinden ayırmak zorlaşır. [4]

B.3. YARIŞMA



- Hoşgörü konulu öykü, karikatür, şiir ve resim yarışması düzenlenebilir.



B.4. BEYİN FIRTINASI

- Bize yapılan olumsuz bir davranış hoş görmediğimiz takdirde ne gibi sorunlarla karşılaşırız?



B.5. MÜNAZARA

- Toplumun gelişmesi için farklılıklar gereklidir.
- Toplumun gelişmesi için farklılıklar gerekli değildir.

C. VELİLERLE PAYLAŞILABİLECEK BİLGİLER

Değerli Velimiz,

Okulumuzda Ekim ayı boyunca **“Hoşgörü”** değeri işlenecektir. Mektubumuzda çocuklarda hoşgörü değerinin gelişimini desteklemek için neler yapabileceğinizi aktarmaya çalıştık. Sizlere katkısı olması dileğiyle. ...

Uzlaşmacı, eşitlikçi ve barışçı nesillerin yetiştirilebilmesi için çocuklara **“Hoşgörü”** kavramının benimsetilmesi önemlidir. Sevgi ve hoşgörü birbirini tamamlayan kavramlardır. İnsanı insan olduğu için sevebilmek, affedebilmek, sabır ve saygı göstermek gerekir. Sevgi ve hoşgörü insanları birbirine yaklaştıran olumlu duyguların tümüdür.

Anne ve babalar çocuklarını büyütürlerken değerleri ve inançlarını davranışlarıyla göstererek çocuklarına modellik yaparlar. Değerlerini yaşayarak, yaşatarak öğretebilirler. Çocuklarının sevgi ve hoşgörüyü değer olarak benimsemesini isteyen aileler sevgi ve hoşgörülerini çocuğa göstermelidirler. Anne babaların çocuklarına kendi değerlerini öğretmeleri için en iyi yol budur. “Dediğimi yap, yaptığımı yapma” yöntemi, çocuklara değerleri öğretmek için etkili bir yol değildir. Ancak “Yaptığımı yap” sözünün bir çocuğu etkileme ve değiştirme olasılığı yüksek olabilir. İnsan yaşamı boyunca etkisini sürdüren bir kurum olan aile, çocuğun gelişiminde, en önemli ortamdır.

Anne ve babaların kendi değer ve inançlarına göre değişik çocuk yetiştirme tutumları vardır. Anne baba tutumları içinde en ideal tutum olan, sevgi, hoşgörü ve kabul etmeyi içine alan demokratik tutumdur. Bu tutumda anne-baba, çocuğun istek ve ihtiyaçlarına karşı ilgilidir. Çocuk, hata yaptığında incitmeden, uyarılır. Hatası, anlayabileceği bir dille anlatılıp düzeltilmesi için neler yapabileceği tartışılır. Ailede çocuğun da söz hakkı vardır. Duygularını, fikirlerini ve görüşlerini o da anne babası kadar ifade edebilir.

Demokratik, hoşgörülü tutumla yetişen çocukta kendine ve ailesine güven gelişir. Saygı gördüğü için saygı gösterir. Sorumluluklarının farkındadır. Hata yaptığında düzeltme yoluna gider. Okulda başarılı olur. Sosyal etkinliklere katılır, ilgi duyduğu alanlara yönelir.

Kısacası bu tutumla özgüven sahibi, kendini rahatça ifade edebilen, kendine ve çevresine değer veren, olumlu davranışları tercih eden, sorunlarını uzlaşarak çözen, başarılı, yaratıcı, iyi iletişim kurabilen, sevilen, güvenilen, olaylara farklı açılardan yaklaşabilen ve iyiye, doğruya ulaşmak için çabalayan bireyler yetişir.

Bir diğer anne baba tutumu da aşırı hoşgörü ve düşkünlüktür. Aşırı hoşgörü sahibi ve çocuklarına aşırı düşkün aileler, çocuklarının isteklerini diledikleri gibi gerçekleştirmelerine izin verirler. Gerektiğinde otorite sağlayamazlar. Bu durum, çocuğun kural tanımamasına ve zayıf sosyal çevre uyumuna neden olur. Çocuk, doğumundan itibaren var olan ben merkezci tavrını, zamanla sosyal normlara uygun şekilde değiştiremez, uyumsuzlaşır, anne babasına saygısı azalır. Onları yönetmeyi ister. Daima dikkat çekmek ister ve kendisine hizmet edilmesini bekler.

Bilinçli hoşgörü kazandırmak için çocuklarımızla konuşmalıyız. Hoşgörünün ne olduğunu, nelerin hoş görülebileceğini öykülerle, oyunlarla, yaşına uygun filmleri birlikte yorumlayarak kavratmalı, yaşantımızdan örnekler vererek, hoşgörünün önemini anlamalarına yardımcı olmalıyız. Müzik, edebiyat, spor gibi etkinliklerin gücünden hoşgörü eğitiminde yararlanmalıyız.

- Hoşgörü ailede başlar, çocuk ilk olarak anne ve babasını model alır. Evde hoşgörü, farklılıklara saygı varsa çocuk da çevresine saygılı olmayı ve hoşgörü göstermeyi öğrenir.
- Ev ortamında çocuğunuzla iletişimde, kardeşler arasında sorun olduğunda nasıl davrandığınızı gözden geçiriniz. Bu süreç içerisinde hoşgörüsüzlük sayılabilecek davranışlarda bulunup bulunmadığınızı kontrol ediniz.
- Çocuğunuzun saldırgan ve aşırı rekabetçi davranışlar yerine sizinle ve arkadaşlarıyla işbirliği yapabileceği işlere özendiriniz.
- Çocuğunuza, akademik başarı kadar hoşgörü, sorumluluk, saygı gibi değerleri kazanmanın da önemli olduğunu hissettiriniz.
- Aile ortamında tartışırken çocuğunuza görüşlerini ortaya koyabilme fırsatı veriniz. Konulara eleştirel bakabileceği ve başka görüşler üzerinde düşünebileceği ortamı sağlayınız. Hoşgörüsüzlüğün en önemli nedeni kendi düşüncesinin tek doğru olduğunu zannetmesidir.
- Çocuğunuza önemli, değerli ve özel olduğunu hissettiriniz.
- Çocuğunuzun kendisini tanımasına, duygu ve düşüncelerini ifade etmesine, başkalarına karşı anlayış geliştirmesine olanak sağlayınız. [5]

D. KAZANIMLAR

1. Sorunlarını konuşarak çözer.
2. Olaylara daha farklı yönlerden bakar ve olumlu yaklaşır.
3. Daha çok paylaşımcıdır.
4. Empati yapar.
5. İyimserdir.
6. Sakindir, aşırı heyecanlı değildir.

E. KAYNAKÇA

[1] <http://tdkterim.gov.tr/bts/>,

[2] <http://www.enguzelsozler.us>,

[3] <http://www.herkonudan.com/edbiyat/hikayeler/5005.incininoykusu.html>,

[4] <http://www.psikoloji.gen.tr>,

[5] <http://www.yukselenkoleji.k12.tr/hosgorumektubu.html>.

Görseller:

-<http://ilahisevdan.blokcu.com>.

Alıntı: Mersin İl Milli Eğitim Müdürlüğü (Değerlerimi Öğreniyorum Rehber Kitap 2012)